

B | R | N | O

Dostavba a úprava náměstí Míru

Zadání soutěže

Urbanisticko-architektonická jednofázová
otevřená projektová soutěž o návrh

P01

Urbanisticko-architektonická jednofázová otevřená projektová soutěž o návrh

Dostavba a úprava náměstí Míru

Zadavatel

Statutární město Brno

Organizátor Soutěže a zpracovatel Soutěžních podmínek:

Kancelář
architekta
města Brna

Kancelář architekta města Brna, p. o.

Zelný trh 331/13,
602 00 Brno

Obsah

1	Zadání	4
1.1	Řešené území	4
1.2	Požadavky na řešení veřejného prostranství	7
1.3	Požadavky na řešení nového polyfunkčního objektu/komplexu	7
1.4	Požadavky na dopravní řešení	12
1.5	Požadavky na etapizaci	13
1.6	Základní bilance	13
2	Lokalita	14
2.1	Charakteristika lokality	14
2.2	Pozemky (majetkoprávní vztahy)	17
2.3	Přírodní poměry	18
2.4	Vybavenost	18
2.5	Doprava	18

1 Zadání

Náměstí Míru je historicky vymezené veřejné prostranství Masarykovy čtvrti, které tvoří jeho přirozené centrum vybavené občanskou vybaveností. K naplnění původní koncepce, staré téměř 100 let, chybí vymezit poslední tj. jižní stranu náměstí a vytvořit plnohodnotné centrální veřejné prostranství odpovídající nejen charakteru okolní zástavby, ale také celé čtvrti a potřebám jejích obyvatel.

V současné době místním obyvatelům chybí vybavenost pro společenské vyžití. Dlouhodobě organizované sdružení místních obyvatel usiluje o vytvoření komunitního a společenského centra, které by bylo místními vyhledávané a využíváné a se kterým by se místní obyvatelé identifikovali.

Vzhledem k mnoha zájmům nelze uspokojit potřeby všech zainteresovaných stran. Návrh by měl přinést kompromis mezi všemi zúčastněnými (vlastníci pozemků, místní občané a budoucí uživatelé a provozovatelé) a nabídnout architektonicky a funkčně kvalitní a ekonomické řešení.

Navrhněte městskou zástavbu, která vymezí náměstí Míru a která citlivě doplní okolní zástavbu.

Navrhněte úpravu náměstí Míru, která vytvoří důstojné centrum Masarykovy čtvrti a zhodnocuje a rozvíjí charakter místa.

NEDODRŽENÍ ZÁVAZNÝCH POŽADAVKŮ UVEDENÝCH V ODSŤ. 2.2.1 SOUTĚŽNÍCH PODMÍNEK JE DŮVODEM K VYŘAZENÍ NÁVRHU Z POSUZOVÁNÍ A K VYLOUČENÍ ÚČASTNÍKA ZE SOUTĚŽE.

Zadavatel dále **doporučuje respektovat požadavky podrobněji popsané v následujících kapitolách**. Jejich nedodržení není důvodem k vyřazení návrhu z posuzování a k vyloučení účastníka ze soutěže. Kvalita a komplexnost zpracování těchto požadavků do soutěžního návrhu je jedním z hodnotících kritérií soutěže a bude předmětem posouzení porotou.

V průběhu tvorby zadání došlo k několika setkáním s veřejností. Proběhlo setkání s hlavními aktéry v území, setkání s veřejností pro sběr informací a podnětů a představení zadání veřejnosti. Závěry vzešlé ze setkání byly zpracovány do následujících požadavků jednotlivých kapitol. Podrobné výsledky ze setkání s veřejností jsou dostupné na <https://kambrno.cz/projekty/namesti-miru/>.

1.1 Řešené území

Řešené území se nachází v přirozeném centru Masarykovy čtvrti v městské části Brno-střed, na rozhraní dvou katastrálních území Stránice a Veveří.

Ze severu je řešené území omezeno stávající zástavbou základní školy Náměstí Míru, studentských kolejí nám. Míru a kostelem sv. Augustina, z východu je hranice tvořena hranou parku Kraví hora, z jihu studentskými kolejemi Klácelova a ze západu Cyrilometodějským gymnáziem a pedagogickým lyceem Lerchova 63, Cyrilometodějskou církevní základní školou Lerchova 65 a bytovou zástavbou. Východní hranice směrem do parku Kraví hora naznačuje přechodovou oblast mezi náměstím Míru a parkem. Zásah do koncepce parku by měl být pouze v rozsahu nezbytném pro zajištění vzájemných vazeb mezi náměstím a parkem.

Celé území je dále rozděleno do dvou částí:

01. Náměstí
02. Areál Lerchova.

Soutěžní návrh bude umístěn do řešeného území a tabulka bilancí bude vyplněna pouze v rozsahu řešeného území.

Plocha řešeného území:

01. Náměstí	17.567 m ²	1,76 ha
02. Areál Lerchova	4.754 m ²	0,47 ha
Celkem	22.321 m²	2,23 ha

Obr. 1 – Schéma řešeného území, zdroj: KAM

Pro naznačení vzájemných vazeb a vztahů v okolí je dále vymezeno tzv. dotčené území, které je vymezeno parkem Kraví hora a ulicí Wurmova, Havlíčkova a Klácelova. Plochy dotčeného území nejsou předmětem soutěžního návrhu.

Plocha dotčeného území:

Celkem	178.485 m ²	17,85 ha
--------	------------------------	----------

Obr. 2 – Zákres řešeného a dotčeného území do ortofotomapy, zdroj: Statutární město Brno (gis.brno.cz), KAM

1.2 Požadavky na řešení veřejného prostranství

Náměstí Míru působí dodnes neuceleným a neuspořádaným dojmem, který neodpovídá významu tohoto přirozeného centra Masarykovy čtvrti. Návrh by měl definovat podobu náměstí a doplnit stávající nejasnou strukturu.

Navrhněte takové řešení, které bude **zohledňovat** následující požadavky:

1.2.1 Obecně

- při návrhu se řídit dokumentem Principy tvorby veřejných prostranství (<https://kambrno.cz/principy/>);
- vytvořit atraktivní a dostatečně vybavené centrum čtvrti umožňující konání společenských aktivit v charakteru vhodném do kontextu vilové čtvrti i parku Kraví hora;
- doplnit jihovýchodní hranu náměstí zástavbou, která bude výškou i měřítkem v souladu s okolní zástavbou;
- navrhnout podobu východní hrany náměstí – vstupní části do parku Kraví hora;

1.2.2 Urbanisticko-architektonické řešení

- stávající budovu Brněnky odstranit a přemístit do nového objektu v areálu Lerchova;
- umožňovat v prostoru náměstí konání společenských akcí (slavnosti, trhy, koncerty, atd.);
- řešit centrální veřejný prostor jako náměstí s dostatkem zeleně;
- řešit tramvajovou smyčku jako přirozenou součást veřejného prostranství, ne jako bariéru;
- počítat s přeložkou regulační stanice plynu STL RS Brno – Náměstí Míru, TM 20292, která má maximální výkon 1200 m³/hod., je dvouřadá, jednostupňová; v návrhu je možné uvažovat s umístěním regulační stanice plynu v podzemním provedení na pozemek v majetku GasNet, s.r.o. anebo v blízkém okolí;
- umísťovat stožáry trakčního vedení tak, aby netvořily bariéru v pohybu a také ve výhledu na kostel a ve vizualizacích čitelně dokumentovat umístění stožárů trakčního vedení a prvky trakčního vedení;

1.2.3 Architektonicko-krajinářské řešení a modrozelená infrastruktura

- zakomponovat návrh modrozelené infrastruktury do celkového urbanistického a architektonického řešení;
- při návrhu veřejných prostranství koordinovat návrh krajinářských úprav s odvodněním zpevněných ploch;
- komponovat vegetaci na její cílový stav a zohlednit v návrhu dynamiku rozvoje vegetačních prvků;
- navrhnout taková biotechnická opatření, která minimalizují vznik dodatečných vstupů (např. vynucená pravidelná zálaha);
- využívat v návrhu širší spektrum biotechnických postupů, vegetačních prvků a taxonů rostlin s cílem co nejvyšší odolnosti krajinářských úprav vůči důsledkům změn klimatu;
- respektovat prostorové nároky na stromy, a to jak na jejich nadzemní část, tak i podzemní část;
- pracovat hospodárně s uspořádáním sítí technické infrastruktury tak, aby byl vytvořen prostor pro výsadbu zeleně a opatření přírodě blízkého hospodaření s dešťovou vodou;

1.3 Požadavky na řešení nového polyfunkčního objektu/komplexu

Architektonické řešení polyfunkčního objektu/komplexu by mělo navázat na úroveň kvalitní architektury Masarykovy čtvrti. Návrh by měl do území přinést novou kvalitu, ale zároveň by neměl potlačovat kvality stávajících okolních budov.

Navrhňte zástavbu, která vymezí veřejné prostranství náměstí Míru a která bude **zohledňovat** následující požadavky:

1.3.1 Urbanismus

- dopravní napojení nového objektu / komplexu objektů je preferováno navrhnout z ulice Údolní, jednotlivé pozemky mohou mít jeden společný vjezd;
- zásobování prodejny potravin je preferováno navrhnout z ulice Lerchova;
- maximální výška říms / atik navržených objektů (mimo případných výškových akcentů) by neměla přesahovat úroveň římsy objektu Cyrilometodějského gymnázia, tj. 305,63 m n. m., nad uvedenou úroveň je možné umístit sklonitou střechu s výškou hřebene maximálně 7,0 m nad úroveň hlavní římsy (popř. atiky), nad úroveň hlavní římsy je možné realizovat jedno ustoupené podlaží o maximální výšce 3,5 m nad úroveň hlavní římsy (popř. atiky), za ustoupené podlaží se považuje takový případ, kdy ustupující fasáda je odsazena od fasády objektu minimálně o 2,0 m;
- na každém pozemku v areálu Lerchova bude zeleň zastoupena v minimálním rozsahu 30% z jeho celkové výměry, tato může být řešena jako zeleň na rostlém terénu, nebo jako intenzivní vegetace na střešní konstrukci (započítává se max. střecha 1.NP), minimálně 10% z celkové plochy každého pozemku musí umožnit výsadbu stromového patra;

1.3.2 Architektura

- stávající budovy v areálu Lerchova lze zachovat, rekonstruovat či demolovat;
- řešit budovu/budovy jako polyfunkční objekt nebo komplex, který bude veřejně využíván nejen občany městské části, ale také pro spolky a kluby místních organizací a který bude obsahovat funkci bydlení;
- budova či budovy by měly být svým charakterem, hmotou, výškou a měřítkem v souladu s okolní zástavbou;
- parter budovy do náměstí navrhnout jako živý (zakomponovat obchodní plochy Brněnky a ostatních komerčních jednotek a služeb tak, aby nevznikl prázdný parter bez průhledu dovnitř);
- orientovat hlavní průčelí směrem do prostoru náměstí;
- není stanoven požadavek na tvar střech, stavby ale budou posuzovány z pohledu z parku Kraví hora, v případě, že bude navržena plochá střecha, řešit ji jako vegetační;
- nabízet nekolizní, provozní a funkční řešení takovým způsobem, aby se jednotlivé vnitřní i vnější prostory nerušily a mohly fungovat nezávisle (zejména provoz volnočasového centra a bydlení);
- zásobování prodejny potravin navrhnout tak, aby bylo možné zásobovat prodejnu bez nutnosti použití výtahu, je preferováno vyřešit vykládací plochu ve výšce 1 m nad podlahou zásobovacího stání;
- snižovat nároky na životní prostředí použitím opatření zmírňující důsledky změny klimatu (hospodaření s dešťovou vodou, zelené střechy, alternativní způsob vytápění, atd.), doporučujeme navrhovat stavbu v pasivním standardu;

1.3.3 Stavební program

- řešit zástavbu areálu polyfunkčním objektem / komplexem objektů, které budou obsahovat centrum volného času, prodejnu potravin, další maloobchodní jednotky a služby, bytové jednotky a podzemní garáže;
- provoz na budoucím pozemku Brněnky maximálně oddělit od provozu na pozemku Statutárního města Brna;
- stavební program podle jednotlivých vlastníků pozemku je následující:

Statutární město Brno

Polyfunkční objekt		
Centrum volného času		
Víceúčelový sál	cca 300 míst k sezení cca 350 m ²	divadelní, koncertní představení, přednášky, taneční kurzy, akademie, soutěže, atd., včetně jeviště
	min. 30 cvičících	aerobik, cvičení pro těhotné, matky s dětmi, seniory, stolní tenis, jóga, fitness, kalanetika, atd.
Sociální zázemí pro celý objekt	-	šatny (pro 20 žen/20 mužů), WC, sprchy, úklidová místnost, navrhnout dle kapacity sálu
Sklad sálu	cca 20 m ²	v návaznosti na sál (může být součástí sálu)
Velká klubovna	cca 75 m ²	univerzální využití (občanský klub, jazyková učebna, ekologická výchova, hudební a pěvecká učebna, cvičení, atd.)
Výtvarná dílna, učebna, klubovna	cca 40 m ²	výtvarná a kreativní činnost, keramika, atd.
Family point	cca 15 m ²	požadavek na přebalovací místo, vazba na kuchyňku
Kancelář	cca 15 m ² , 3 pedagogové	zázemí pro lektory
Kuchyňka	cca 5 m ²	v návaznosti na velkou klubovnu, vstupní halu, případně zahradu, příprava drobného občerstvení
Vstupní hala	cca 30 m ²	recepce, šatna pro návštěvníky víceúčelového sálu, možná návaznost na kuchyňku, v rámci vstupní haly možné umístit i dětský koutek
Komunikační plochy	-	chodby, schodiště, dle zvoleného řešení
Technické zázemí	-	technické zázemí objektu, odpady, zázemí zahrady
Zahrada	min. 1000 m ²	kreativní a relaxační hřiště, edukační a relaxační zahrada, pobytový prostor, venkovní aktivity CVC
Maloobchod a služby		
Maloobchodní jednotky a služby	cca 800 m ² (HPP)	malé jednotky do plochy cca 50 m ² (např. trafika, pekařství, papírnictví, pošta, pobočka banky, lékař, kadeřnictví, atd.),

		restaurace, kavárna, veřejné WC a jiné, a to včetně zázemí (sklady, WC, šatna, atd.)
Bydlení v městských bytech		
	cca 35 – 45 BJ	
Sociální byty	cca 10 % z celkového počtu BJ	BJ - 2kk (cca 50 m ² ČPP) a 3kk (cca 70 m ² ČPP)
Byty pro seniory a bezbariérové byty	cca 30 % z celkového počtu BJ	z toho 35 % BJ bezbariérových - 3kk, 4kk (cca 70 m ² ČPP) a 15 % BJ bezbariérových 2kk (cca 50m ² ČPP) z toho 35 % BJ pro seniory 1kk (cca 35 m ² ČPP) a 15 % BJ pro seniory 2kk (cca 50m ² ČPP)
Startovací byty	cca 30 % z celkového počtu BJ	BJ - 2kk (cca 50 m ² ČPP)
Byty pro osaměle žijící rodiče s dětmi	cca 30 % z celkového počtu BJ	BJ - 2kk (cca 50 m ² ČPP) a 3kk (cca 70 m ² ČPP)
Skladovací kóje	1 kóje / BJ	
Komunikační plochy		chodby, schodiště, dle zvoleného řešení
Podzemní parkování		
Pro rezidenty	počet stání	navrhnout dle platných předpisů a norem, součinitel stupně automobilizace uvažovat ka = 1,25
Jiné funkce		
Zázemí řidičů MHD	cca 20 m ²	denní místnost, sociální zázemí

Brněnka

Polyfunkční objekt Brněnka		
Maloobchod a služby	HPP cca 1050 m ²	
Maloobchodní jednotky a služby	cca 90 m ² (HPP)	komerční jednotky včetně veškerého zázemí k pronájmu - služby
Prodejna potravin	cca 525 m ² (HPP)	prodejní plocha, vstup do prodejny, bufet, pult sladký, možnost sezení
Provozní zázemí a sklady prodejny potravin	cca 210 m ² (HPP)	kancelář vedoucích, šatny pro zaměstnance, WC, sprchy, úklidová místnost, denní místnost; skladové plochy; obaly; chladicí

		kóje maso, zelenina; příprava masa; příprava grill; manipulační prostor
Zásobovací stání pro návěsovou soupravu TIR	cca 150 m ² (HPP)	1 stání pro zásobování, kryté stání pro zásobovací vozidla, uzavíratelné, odpady;
Společné prostory domu	-	přístup do ostatních pater
Bydlení + kanceláře		
Byty	cca 15 BJ	(HPP x 0,75) (65 m ² /BJ; 50 m ² /BJ)
Kanceláře administrativy (umístěné nad prodejnou ve 2. NP)	cca 100 m ² (HPP)	kanceláře administrativy, komunikační plochy, zázemí, jednací místnost pro 20 osob
Skladovací kóje	1 kóje / BJ	
Komunikační plochy	-	dle zvoleného řešení, bezbariérový výtah
Podzemní parkování		
Pro rezidenty	počet stání	počet stání navrhnout dle platných předpisů a norem, součinitel stupně automobilizace uvažovat ka = 1,25
Pro návštěvníky prodejny potravin	počet stání	počet stání navrhnout dle platných předpisů a norem, součinitel stupně automobilizace uvažovat ka = 1,25

1.4 Požadavky na dopravní řešení

Dopravní řešení náměstí Míru je velmi složité, neboť parametry moderní tramvajové smyčky se dostávají na hranici možností řešeného území.

Odbor dopravy nechal zpracovat Studii proveditelnosti obnovy veřejného prostoru včetně rekonstrukce tramvajové smyčky Náměstí Míru (podklad P14, doporučená var. A1), která byla s dotčenými organizacemi projednána a která tedy nabízí funkční dopravní řešení.

Účastník může:

1. přijmout řešení dle podkladu P14 - Studie proveditelnosti (doporučená var. A1) a integrovat ho do svého návrhu, nebo
2. jej upravit či zcela změnit.

Při postupu dle bodu 2 je kromě standardních požadavků na návrh dopravní infrastruktury nezbytné splnit následující požadavky – v opačném případě nebude možno považovat řešení za funkční:

Tramvajová doprava:

- trať bude ukončena smyčkou, nikoli úvratí;
- k dispozici budou dvě koleje pro běžné odstavení 32 m dlouhých souprav (a jejich vzájemné předjetí) v podélném sklonu max. 30 promile;
- předjízdna kolej musí umožnit předjetí 45 dlouhé soupravy (pro případ mimořádností);
- výstupní zastávka může být samostatně, nebo mohou být navrženy dvě výstupní zastávky zároveň sloužící pro odstavení;
- nástupní zastávka musí být samostatně, tzn. nemůže sloužit pro výše požadované odstavení;
- délka zastávek musí být alespoň 32 m a podélný sklon zastávky musí být 50 promile; zastávky musejí být ve směrové přímé – případné snížení nástupní hrany kvůli vlečným křivkám je přípustné jen v zadní části nástupní hrany;
- minimální poloměr osy je 25 m, v úsecích pojížděných bez cestujících 21 m – z provozních důvodů jsou však velmi preferovány co největší poloměry a eliminace protisměrných motivů;
- možnost přestavby smyčky bez nutnosti demolice objektu Brněnky (etapizace) je výhodou, nikoli nutností;

Autobusová doprava:

- zastávky 18 m dlouhé pro linku v trase Březinova – Lerchova (dnes č. 68), přičemž musí být umožněno pásmové ukončení (např. otáčením ul. Klácelovou) a musí být umožněno odstavení jednoho autobusu délky 18 m (může být řešeno zastávkou mimo jízdní pruh)
- zastávky 18 m dlouhé pro náhradní autobusovou dopravu za tramvaj včetně možnosti otočení autobusu (jízda po pojízditelném tramvajovém tělese a zastavování na zastávce tramvají je možné a pro cestující výhodné)
- zastávky 18 m dlouhého nočního autobusu v trase Březinova – Údolní (dnes č. N89);
- tatáž zastávka může sloužit denní, náhradní i noční autobusové lince;

Parkování:

- pro vysazení či vyzvednutí dětí je třeba navrhnout 7 stání před ZŠ Nám. Míru a 8 stání před CMCZŠ Lerchova;
- náhradou za stávající stání v prostoru náměstí je třeba vytvořit 15 stání (modrá zóna C), např. na ul. Březinova vedle kostela;
- je třeba uvažovat příležitostnou obsluhu kostela – svatba, pohřeb apod.;

- stání zájezdových autobusů na hvězdárnu je možno uvažovat mimo řešenou oblast, např. na ul. Březinova vedle kostela;
- odstavná a parkovací stání pro novou budovu/komplex budov je třeba řešit na vlastním pozemku (dle ČSN), pro potřeby kapacit parkovacích a odstavných stání uvažujte se součinitelem vlivu stupně automobilizace 1,25;

Bezpečnost dopravy:

- striktně je požadováno dodržení rozhledových poměrů na přechodech pro chodce, přičemž stanicující vozidla MHD jsou považována za překážku v rozhledu (toto je na rozdíl od dalších obecně platných normových požadavků zdůrazněno, protože v některých dřívějších variantách toto nebylo dodrženo).

Výše uvedené parametry jsou prověřené a tudíž zadavatelem doporučené s tím, že dojde-li při postupu dle bodu 2 ke změně oproti podkladu P14 (doporučené variantě A1), je třeba takové řešení dostatečně zdokumentovat v grafické části návrhu dle odst. 5.2 Soutěžních podmínek (např. vyznačit a popsat sklonovnice a poloměry směrových oblouků tramvajových kolejí) a také popsat a zdůvodnit jeho řešení a realizovatelnost v průvodní zprávě textové části návrhu dle odst. 5.3 Soutěžních podmínek.

1.5 Požadavky na etapizaci

Vzhledem k rozsahu a členitosti řešeného území navrhnete vhodný způsob etapizace stavby v čase, který umožní rozdělit celou realizaci do několika na sobě nezávislých celků.

1.6 Základní bilance

Každý účastník odevzdá v návrhu tabulku bilancí (dle vzoru P04), která bude vyplněna **pouze v rozsahu řešeného území**. Plochy a kapacity uvedené nad rámec řešeného území nebudou porotou hodnoceny.

2 Lokalita

2.1 Charakteristika lokality

Bezpochyby se z celoměstského hlediska jedná o jednu z nejatraktivnějších rezidenčních lokalit v Brně. Kromě blízkosti a dostupnosti do centra města, se nachází v přímém sousedství významných ploch městské zeleně, zejména parku Kraví hory a příměstského Wilsonova lesa.

Náměstí Míru je definováno budovami institucí celoměstského významu s výjimkou bývalého vojenského areálu. Přesto je náměstí Míru vnímáno různě. Pro některé obyvatele města je to výchozí bod do parku Kraví hora, areálu koupaliště, či k hvězdárně. Jiní jej vnímají jako základnu pro tři bezprostředně sídlící školy. Je dopravním uzlem nebo jen parčíkem s jediným obchodem široko daleko. Jeho význam je však značně spojen s kostelem sv. Augustina, který je pohledovou dominantou v rámci panoramatu města Brna.

2.1.1 Významné stavby

Sušilovy koleje (1923), podle návrhu architekta Rudolfa Hlavinky, je čtyřpodlažní budova s valbovou střechou tvořena třemi křídly propojenými do půdorysu ve tvaru písmene Y. V hlavní fasádě dominuje polygonální rizalit schodiště se vstupem, jenž spojuje dvě křídla uličního průčelí v otevřeném úhlu. Zajímavé je řešení samotné dvojramenné schodiště trojúhelníkové dispozice, z jehož polygonální podesty byla přístupná všechna tři křídla kolejí.

Stavba Základní školy Brno, náměstí Míru 3 byla dokončena v roce 1929 podle projektu architektů Fuchse a Poláška. Ve své době byla jednou z nejmodernějších školních budov v Brně.

Náměstí Míru dominuje kostel sv. Augustina, který tvoří také pohledovou dominantu v panoramatu města především svojí 50 m vysokou věží. Byl dokončen v roce 1934 podle projektu architekta Vladimíra Fischera.

Ten je také autorem obou školních budov na ulici Lerchova, Cyrilometodějské církevní základní školy z roku 1925 a Cyrilometodějského gymnázia a střední odborné školy pedagogické z roku 1935.

Výstavba vysokoškolských kolejí náměstí Míru (1953) byla iniciována architektem Miloslavem Kopřivou, někdejším vedoucím katedry pozemního stavitelství na fakultě architektury. Zda-li stojí skutečně i za jejich návrhem, se však dodnes nepodařilo prokázat.

2.1.2 Historie lokality

Řešené území je součástí Masarykovy čtvrti. Dnešní rezidenční a vilová čtvrť vznikala na svazích Žlutého kopce, na úpatí Kraví hory a na stráních nad sousedními Pisárkami postupně od konce 19. století, kdy se zde začalo stavět tzv. zahradní město. Idea individuálního bydlení v blízkosti přírody, ekonomicky dostupného i středním vrstvám obyvatel.

Původně tzv. německá úřednická čtvrť ve spodní části Žlutého kopce a česká část úřednické čtvrti, která se nacházela na svazích v těsné blízkosti Wilsonova lesa na hranicích se Žabovřeskami, byla vybudována díky aktivitě několika stavebních družstev. K těm nejvýznamnějším patřilo bytové družstvo Úřednická čtvrť, které zpracovalo regulační a parcelační plán čtvrti a vyhotovilo typové návrhy rodinných i činžovních domů. Hlavní uliční osou a spojnicí německé a české části se stala dnešní ulice Lerchova s nově založeným Vaňkovým náměstím na jednom konci a nově založeným náměstím (dnešním náměstí Míru) na konci druhém.

Masarykova čtvrť v průběhu první republiky postupně splynula se sousedními Pisárkami a Žabovřesky. I díky řadě současných architektonicky cenných realizací si celá čtvrť dodnes zachovala svůj charakter atraktivní rezidenční lokality.

Prvním krokem směřujícím k založení nového náměstí tedy bylo protažení ulice Lerchova. V první etapě došlo k výstavbě řady školních budov přiléhajících k ulici Lerchova (Ústav pro mentálně postižené děti, obecná a měšťanská škola, Řádové dívčí gymnázium).

Roku 1929 došlo k protažení tramvajové tratě na úpatí Kraví hory s provizorním ukončením v prostoru náměstí Míru (tehdejší Babákovovo náměstí). V roce 1935 byl dostavěn kostel sv. Augustina a tím bylo náměstí vymezeno do dnešní podoby. V průběhu 30. let 20. stol. se uvažovalo s vybudováním univerzitního kampusu v prostoru Kraví hory a s logickým uzavřením tvaru náměstí.

Koncepci univerzitního kampusu se však nikdy nepodařilo zrealizovat a společně s kampusem zůstalo nedokončeno i náměstí Míru.

Obr. 4 – Schéma původních kompozičních principů náměstí, zdroj: KAM

Nedokončení jižní a východní strany náměstí znehodnotilo původně zamýšlenou kompozici náměstí, a proto dnes působí neúplným roztržitým dojmem. Základní kompoziční principy původní koncepce jsou dnes jen těžko čitelné.

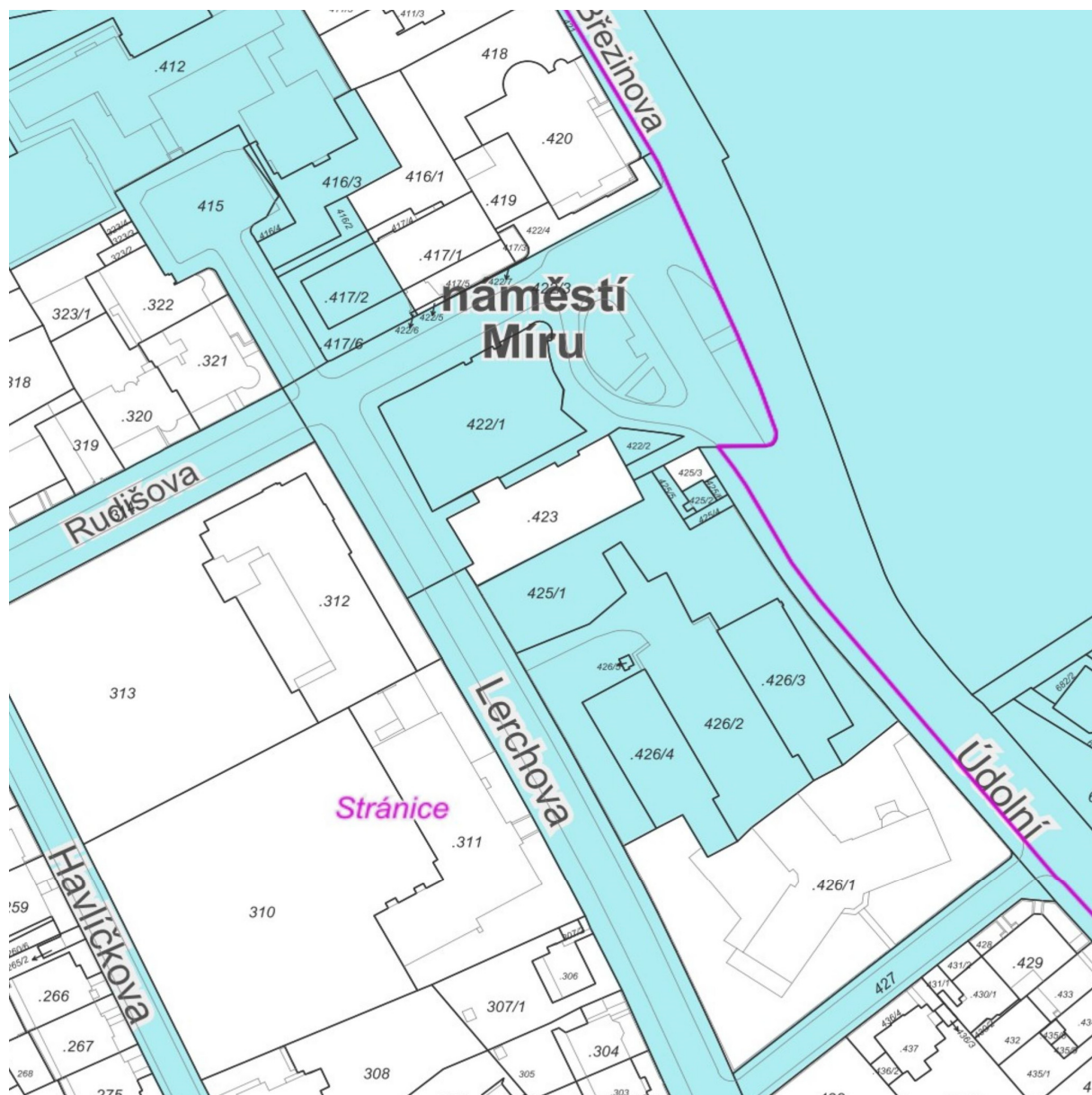
Jižní hrana původní kompozice náměstí byla narušena umístěním objektu samoobsluhy ze sedmdesátých let 20. stol., která byla postavena za pomoci místních obyvatel v tzv. akci Z. Ta náměstí oproti původní koncepci zúžila a náměstí tak získala zcela jiné proporce a vzhledem k výšce objektu i měřítko.

Bývalý vojenský areál mezi ulicemi Lerchova, Údolní a náměstím Míru využívala armáda od roku 1952 do konce 90. let 20. stol. Předtím pozemek sloužil jako zahrada. Ta byla v roce 1952 zrušena a nahrazena areálem vojenských autoopraváren u přilehlých Sušilových kolejí, ze kterých se stala kasárna. Od roku 2000, kdy byl pozemek převeden do vlastnictví města Brna, zůstává areál bez využití, s výjimkou občasných společenských akcí pořádaných komunitou místních obyvatel.

2.2 Pozemky (majetkoprávní vztahy)

Pozemky v řešeném území (p. č. 415, 422/1, 422/2, 422/3, 425/1, 425/2, 425/4, 425/5, 425/6, 426/2, 426/3, 426/4 a 426/5 v k. ú. Stránice) jsou ve vlastnictví Statutárního města Brna.

Výjimkou je pozemek s objektem občanské vybavenosti v soukromém vlastnictví (p. č. 423 v k. ú. Stránice) a pozemek – ostatní plocha - vedle regulační plynové stanice ve vlastnictví GasNet, s.r.o. (p. č. 425/3 v k. ú. Stránice).

Obr. 5 – Pozemky ve vlastnictví města Brna, zdroj: Statutární město Brno (gis.brno.cz)

2.3 Přírodní poměry

Vzhledem ke své poloze v rámci města má lokalita dobré životní prostředí. V okolí se nenachází žádný průmysl a dopravní tepna Úvoz je v hlubokém zářezu, takže místo není nadměrně zatěžováno ani hlukem, ani zplodinami.

2.3.1 Geomorfologické a geologické poměry

Terén v okolí lokality je poměrně velmi členitý s velkými výškovými rozdíly. Na vlastní ploše areálu byl v minulosti vytvořen umělý terénní stupeň, max. nadmořská výška v areálu je 290 m a min. 286 m n.m.

Geologické podloží předkvartérního pokryvu je tvořeno horninami brněnského masivu prekambričského stáří. Skalní podloží je ve svrchních vrstvách silně navětralé, hlouběji přechází do navětralejšího masivu. Kvartérní pokryv je tvořen svahovými hlínami (sprašové sedimenty, přeplavená jílovito-prachovitá hlína). Lokálně se vyskytují navážky písčitého charakteru se stavebním odpadem, kterými byl v minulosti upravován terén. Na rozhraní navážek a svahových hlín se sprašovými sedimenty se může po vydatnějších srážkách vyskytovat přechodná zvodeň.

2.3.2 Hydrogeologické, hydrologické a klimatické poměry

Hladina podzemní vody byla zastižena dřívějšími pracemi v hloubce 6 – 9 m pod povrchem terénu. Vlastní území je suché, neprotéká jím žádný trvalý ani občasný povrchový tok.

2.3.3 Kontaminace území

V roce 2008 byl proveden orientační průzkum znečištění (ENVI-AQUA, 5/2008).

Masivní kontaminace zemin a stavebních konstrukcí nebyla orientačním průzkumem prokázána. V areálu byla zjištěna bodová kontaminace stavebních konstrukcí a zemin ropnými látkami. Vzhledem k tomu, že kontaminace byla zjištěna v zastřešených objektech a dotace znečišťujících látek již byla ukončena, nehrozí tedy její další rozšiřování a lokalita nevyžaduje akutní sanační zásah. Znečištění podzemních vod se nepředpokládá.

2.4 Vybavenost

Převládající funkcí v oblasti je bydlení, ale významnou roli v prostoru náměstí a blízkém okolí hraje veřejná vybavenost a městská zeleň. Přímo v řešeném území se nacházejí kostel, dvě základní školy, jedna soukromá mateřská školka, soukromá základní umělecká škola, Střední odborná škola pedagogická a zároveň gymnázium, dále dvě budovy vysokoškolských kolejí Masarykovy univerzity. Mezi dostupné služby lze zařadit lékárnu, cukrárnu s kavárnou a hospodu přímo na náměstí. Zásadní pro blízké i široké okolí je obchod s potravinami Brněnka. Přilehlý park Kraví hora nabízí veřejnosti mnoho možností venkovního vyžití pro děti i dospělé včetně veřejných sportovních hřišť.

V docházkové vzdálenosti jsou sportovní areál házené s občerstvením (TJ Tábor Brno z.s.), Hvězdárna a planetárium, koupaliště a krytý bazén (Sportovní a rekreační areál Kraví hora), restaurace (Monte Bú Restaurant & steakhouse) a kavárna (Klafé).

2.5 Doprava

2.5.1 Doprava MHD

Už v roce 1929 byla ke kostelu protažena tramvajová linka po ulici Údolní a provizorně ukončena v prostoru náměstí. V původní koncepci bylo plánováno protažení tramvajové tratě směrem ke Kounicovým kolejím. V současnosti tramvajová smyčka ovládá celý prostor a přerušuje některé funkční vazby.

Kromě konečné tramvaje zajišťující spojení s centrem města obsluhuje území i autobusová linka, která vede z náměstí Míru na dvě strany, směrem do Králova Pole, ale také z náměstí přes Pisárky na kohoutovickou Myslivnu. Zároveň je tudy vedena noční autobusová linka.

2.5.2 Automobilová doprava

Do řešeného území se sbíhají obslužné místní komunikace z obytných oblastí v okolí (ulice Rudišova, Lerchova). Hlavní trasou procházející územím je ulice Údolní přecházející na náměstí Míru do ulice Březinova. Velmi diskutovaná je křižovatka před kostelem, která spojuje obě jmenované ulice. Dopravní situaci zde komplikuje křížení automobilového provozu s tramvajovou smyčkou, zastávkou MHD a parkováním.

Velkou dopravní zátěž v ranních hodinách představuje nedostatek krátkodobých parkovacích stání pro školní budovy.

2.5.3 Cyklodoprava

V rámci rekonstrukce ulice Údolní v roce 2019 byl zřízen piktogramový koridor pro cyklisty. Jiné opatření pro cyklisty zatím není realizováno. Generel cyklistické dopravy na území města Brna počítá na náměstí Míru s průběhem přímé dopravní cyklotrasy základní kopírující průběh ulice Údolní a s napojením přímé dopravní cyklotrasy doplňkové (ulice Březinova a Lerchova), popřípadě s připojením klidných dopravních cyklotras doplňkových a cyklotras místních. Na náměstí Míru se všechny tyto trasy sbíhají.

2.5.4 Parkování

Parkování v prostoru náměstí Míru je v současnosti zajištěno v rámci parkovacích pásů u zídky parku Kraví hora, před Brněnkou a před ZŠ Náměstí Míru. Další parkovací místa jsou podélná v ulici Lerchova.

Podélná stání v ulici Kraví hora nahrazují nedostatečnou kapacitu sportovního areálu na Kraví hoře a slouží také pro Hvězdárnu. Pro návštěvníky Sportovního areálu a Hvězdárny je možné využít s parkovištěm v ploše mezi areálem Drakenu a psím cvičištem.

Zájezdové autobusy na Hvězdárnu jsou dočasně odstavovány podél vozovky východně od kostela sv. Augustina.

POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

Balabánová, Pavla, Ing. arch. CSc., **Územní plán zóny Kraví hora**, Brno, ÚHA MBM 1997

Brno, Lerhova, VÚ 8723, Průzkum znečištění, ENVI-AQUA, s.r.o., Statutární město Brno, městská část Brno-střed, 2008

Bureš, David, Ing. arch., **Nepostavené Brno**, Teze disertační práce, Vysoké učení technické v Brně 2015

Hlaváčková, Petra - Svobodová, Šárka – Valdhansová, Lucie: **Brněnský architektonický manuál**, Brno: Dům umění města Brna 2011, Online průvodce brněnskou architekturou, dostupné na: www.bam.brno.cz/stezka/4-masarykova-ctvrt

Kuča, Karel, **Brno – vývoj města, předměstí a připojených vesnic**, Baset 2000, 2008, ISBN: 80-86223-11-6

Nedělka, Ivan, **Městská hromadná doprava**, dostupné na: kravihora.hvezdarna.cz/index.php?sekce=mhd

Mapa nemovitého majetku, dostupné na: gis.brno.cz **Studie proveditelnosti obnovy veřejného prostoru včetně rekonstrukce tramvajové smyčky Náměstí Míru**, PRO CEDOP s.r.o., Brno, Statutární město Brno, 2020

Vojenský areál pod Lerchovou ulicí, dostupné na: druhebrno.smerem.cz/Tema/Vojensk%C3%BD%20are%C3%A1l%20pod%20Lerchovou%20ulic%C3%AD, 2016

Náš projekt? Brno!

www.kambrno.cz